

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Obecná a specifická věrohodnost obětí trestných činů

Mnohé trestné činy se odehrají tzv. za zavřenými dveřmi, kdy jedinými „svědky“ jsou pachatel a oběť. Často tomu tak bývá v případě trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí[1]. Oběť se navíc snaží před svým okolím utajit, že byla svým protějškem zbita, svá zranění zakrývá, nesvěří se svým blízkým natož, aby se nechala ošetřit lékařem. Orgány činné v trestním řízení tak mají pouze hrstku důkazů, a proto je nevyhnutelným přistoupit ke znaleckému zkoumání obecné a specifické věrohodnosti samotné oběti trestného činu.

Pojem věrohodnost můžeme definovat jako míru shody výpovědi se skutečností (realitou). Je-li zjištěn rozpor mezi tím, jak oběť situaci popsala a tím, jak se reálně odehrála, hovoříme o nevěrohodné výpovědi. Důvody podání nevěrohodné výpovědi obecně mohou být dva. Za první, oběť záměrně popisuje průběh událostí nepravdivě, za druhé oběť se domnívá, že průběh událostí popisuje tak, jak se skutečně odehrály (pak hovoříme o neúmyslném podání nevěrohodné výpovědi). Nemálokdy se stává, že část výpovědi oběti je pravdivá a jiné části výpovědi již skutečností neodpovídají.

Věřohodnost výpovědi oběti je v rámci trestního řízení posuzována již policistou, následně státním zástupcem a v neposlední řadě soudcem. Orgány činnými v trestním řízení je výpověď oběti analyzována s cílem zjistit, zda je oběť schopna vnímat úplně a pravdivě reálně prožité události a tyto následně věrohodně reprodukovat. Věřohodnost výpovědi oběti by měla být analyzována zejména ze dvou hledisek, a to z hlediska věrohodnosti samotné osoby oběti, která výpověď podává a z hlediska věrohodnosti obsahu výpovědi.

Skutečnost, že je oběť osobou nevěrohodnou (například z důvodu dlouhodobé závislosti na alkoholu či drogách) neznamená, že tato podá nevěrohodnou výpověď. Posouzení věrohodnosti osoby oběti může pouze napomoci jako kritérium k posouzení věrohodnosti obsahu výpovědi oběti.

Znalec - psycholog často dostane zadání k vypracování znaleckého posudku, aby posoudil věrohodnost například v případech, ve kterých mají orgány činné v trestním řízení jen málo usvědčujících důkazů věcného charakteru, nebo pokud jednání pachatele probíhalo pouze mezi ním a obětí beze svědků, popřípadě se na spáchaném trestném činu podílelo více pachatelů, byl spáchán na vícero obětech, za účasti hned několika svědků a podané výpovědi o předmětné události jsou rozdílnými. Často se tedy jedná o případy, kdy nelze jinak prokázat, že k jednání daného pachatele došlo.

V soudně znalecké praxi je rozlišována tzv. obecná věrohodnost a specifická věrohodnost.

Obecnou věrohodnost lze definovat jako způsobilost oběti správně vnímat, získané vjemy zpracovat, zapamatovat si je a následně je reprodukovat. Obecnou věrohodnost oběti hodnotí forenzní psycholog, který se ve svém znaleckém posudku vyjadřuje zejména k intelektu oběti, vnímání oběti, k paměti, ke schopnosti reprodukovat informace, k emocionálnímu založení oběti a osobnosti oběti. Obecně a ve zjednodušeném smyslu slova lze za kompetentní oběť označit osobu, která disponuje dobrým intelektem a současně nevykazuje žádné znaky narušení osobnosti, což odpovídá širší populační normě, proto závěry znaleckého posudku o obecné věrohodnosti oběti nejčastěji vyznívají

neutrálně. Tzn. že posuzovaná oběť je schopna podat věrohodnou a taktéž pravdivou výpověď o spáchaném trestném činu, ovšem za předpokladu, že se oběť sama rozhodne pravdivou výpověď podat, neboť obecně věrohodný člověk může ve své výpovědi či v některých jejích částech lhát.

Specifická věrohodnost nebo taktéž označována jako speciální věrohodnost, stanovuje míru, v níž konkrétní tvrzení splňují kritéria stanovená pro věrohodnou výpověď. V tomto případě znalec psycholog, zjednodušeně řečeno zkoumá, zda je oběť motivována podat výpověď o skutečných událostech spáchaného trestného činu a zda samotná výpověď oběti splňuje kritéria věrohodnosti. Pokud oběť o spáchaném trestném činu vypovídala již několikrát v rámci trestního řízení, tak znalec může porovnat konzistentnost výpovědi oběti a následně vyhodnotit změny ve výpovědi na časové ose.

V České republice neexistuje ustálená praxe při posuzování specifické věrohodnosti výpovědi oběti v rámci znaleckého zkoumání. Nejčastěji používanou metodou je tzv. metoda Statement validity assessment. Tato metoda se skládá ze čtyř kroků:

1. nastudování spisového materiálu a analýza případu,
2. polostrukturovaný pohovor při němž oběť sama popisuje sled událostí,
3. kritériální analýza obsahu výpovědi oběti a
4. analýza validity, která se ověřuje hypotézou o vlivu různých faktorů, který mohly zkreslit kritériální analýzu obsahu.

K otázce vztahu mezi obecnou a specifickou věrohodností je nutné zopakovat již výše uvedené, tedy že mezi obecnou a specifickou věrohodností neexistuje přímá úměra. K posouzení obou typů věrohodnosti je nutné oběť vyšetřit klinickými i testovacími metodami a vyhodnotit psychologický rozbor osobnosti, neboť každý jedinec má svůj osobitý a přibližně konzistentní způsob vypovídání. Dobří lháři však umějí značně konzistentně vypovídat stejné konstrukce průběhu trestného činu, které si sestavili.

Mgr. Denisa Kartusová,
advokát

[Advokátní kancelář Kartusová Legal](#)

Vodičkova 791/41
110 00 Praha 1

Tel.: +420 777228557
e-mail: kartusova@kartusovalegal.cz

[1] § 199 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník.

Další články:

- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)
- [Oceňování nemovitosti a přiměřená náhrada při zrušení spoluvlastnictví](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 33.: Prevence střetu zájmů \(jednatel × společnost\)](#)
- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)